

A TANULÓK ANGOLNYELV-TUDÁSÁNAK SZINTJE ÉS AZ AZOKAT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS A KÖZÉPISKOLA VÉGÉN

Vígh Tibor*, Tóth Edit**

*SZTE Neveléstudományi Intézet

***SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola, SZTE Szociális Kompetencia
Kutatócsoport*

Kulcsszavak: idegen nyelvi oktatás, olvasott szöveg értése, háttértényezők

Az európai nyelvpolitika célkitűzéseire és a nemzetközi munkaerő-piaci kihívásokhoz való igazodás elengedhetetlenné teszi Magyarországra számára, hogy minden állampolgár az anyanyelvén kívül legalább két idegen nyelven tudjon beszélni. Ezek a prioritások megfogalmazódnak a Nemzeti alaptantervben (2003), így az iskolai nyelvtanulás kiemelt jelentőségű területté vált az elmúlt évtizedben.

A 2003-ban indult longitudinális kutatási program keretében 2007-ben angol és német nyelvi felmérésre került sor a két iskolafokozat zárásakor, a 8. és a 12. évfolyamon, amelynek célja a mindennapi élethelyzetekben alkalmazható nyelvtudás színvonalának feltárása volt. Keresztmetszeti elemzéssel azt vizsgáltuk, hogy (1) a tanulók milyen szintű angolnyelv-tudással rendelkeznek, (2) azt milyen tényezők befolyásolják és (3) mennyiben határozzák meg a nyelvi teljesítményt a kognitív képességek és a tanulók affektív tulajdonságai.

A kutatási célok elérésére 1964 nyolcadik és 1138 tizenkettedik évfolyamos tanuló olvasási teszten elért eredményét és az azt befolyásoló tényezőket elemeztük. A feladatok nehézségi szintje illeszkedik a Nemzeti alaptantervben megfogalmazódott kimeneti követelményekhez. A teszt reliabilitása (Cronbach- α) a 8. évfolyamon 0,95, a 12. évfolyamon 0,93. A két évfolyam tesztjeit egy horgonyfeladat kötötte össze. Az első kutatási kérdés megválaszolására a valószínűségi tesztelméleti eszközök segítségével a két feladatsor itemeit először közös skálára kalibráltuk, és az olvasásfeladatok nehézségi szintjét vizsgáltuk, majd a két évfolyam képességszintjeivel összekapcsolva közös képességskálán ábrázoltuk. A második és harmadik kutatási kérdés megválaszolására a longitudinális vizsgálat korábbi éveiben felvett kognitív és affektív tulajdonságokat mérő tesztek és kérdőívek eredményeit használtunk fel.

Eredményeink szerint (1) a 8. és a 12. évfolyam számára készített olvasási feladatok megfelelően fedik le a diákok nyelvi képességének szintjei által meghatározott képességskálaintervallumot, amely alapján a diákok teljesítményei igen széles képességskálán helyezkednek el. (2) A különböző háttértényezők (pl. régiók, anya iskolai végzettsége) szerint jelentős különbségek vannak a tanulók nyelvtudásában. (3) Az angol olvasási teljesítményre mint függő változóra számított többszörös regresszióanalízis eredményei alapján a kognitív képességek közül a legmeghatározóbb az induktív gondolkodás, valamint a komplex problémamegoldó képesség is jelentős. Az anya iskolai végzettsége a várható képest alacsony magyarázóerővel bír, az idegen nyelv jegy magyarázóereje a legmeghatározóbb.

Az általános és a középiskola végén végzett kimeneti vizsgálattal azt elemeztük, hogy az európai nyelvpolitikai célkitűzésekhez és a munkaerő-piaci kihívásokhoz a magyar diákok nyelvtudása mennyire igazodik. Eredményeink az oktatáspolitikára számára lehetőséget adnak a további feladatok kijelölésében.